

Bijstelling Jaarplan 2020

In november 2019 is het Jaarplan 2020 van de Inspectie SZW aangeboden aan de Minister en Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarna de Staatssecretaris het aan de Tweede Kamer heeft aangeboden¹.

Nederland wordt door de uitbraak van het COVID-19 virus en de daarmee verband houdende overheidsmaatregelen geconfronteerd met buitengewone omstandigheden die een enorme impact hebben op het maatschappelijk leven in het algemeen en die ook ingrijpende gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt en daarmee voor het werkterrein en de werkwijze van de Inspectie SZW.

Een aantal ontwikkelingen op het toezichtsterrein van de Inspectie SZW leiden tot bijsturing in de jaarplanning. Deze zullen naar verwachting ook in de komende jaren van invloed blijven.

Onderstaand wordt aan de hand van een aantal onderwerpen ingegaan op de ontwikkelingen. Daaruit worden de bijstellingen ten opzichte van de jaarplanning afgeleid.

Groeiende informatiebron over corona in relatie tot werk

Op 12 maart heeft het kabinet maatregelen afgekondigd om de corona uitbraak te beperken. Vanaf dat moment zijn er gaandeweg meldingen bij de Inspectie ontvangen over risico's met betrekking tot corona op het werk, op allerlei plekken in Nederland.

Voorafgaande aan corona waren meldingen over de risico's op besmetting met een virus zeldzaam. Gelet op de bestaande wet- en regelgeving zijn meldingen over virussen in beginsel geen reden voor onderzoek of een inspectiebezoek door de Inspectie SZW.

Gelet op het grote maatschappelijke belang heeft de Inspectie SZW besloten tot aanpassing van de werkprocessen om de registratie, triage en follow up met de juiste interventie in te regelen. Hierdoor wordt zowel informatie gegenereerd en tegelijkertijd, in lijn met het adagium dat we alleen samen corona onder controle krijgen, gedragsaanpassing bij werkgevers of werknemers bewerkstelligd.

Dit is een proces in ontwikkeling waarvan onderstaand de stand van zaken wordt geschetst.

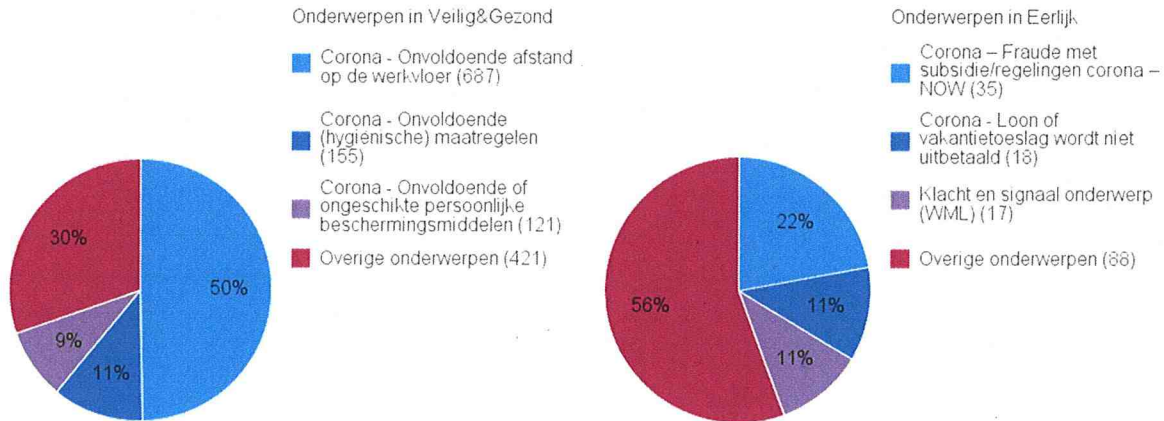
De Inspectie SZW heeft, om het doen van meldingen in relatie tot corona specifieke risico's te faciliteren een speciaal meldingenformulier en -proces ontwikkeld. Tot en met eind juni 2020 zijn 6030 meldingen binnengekomen waarvan 2133 coronagerelateerde meldingen. Het totaal aantal is daarmee circa driekwart hoger dan in dezelfde periode in 2019. Het aantal niet-coronameldingen is iets hoger, de bulk van de stijging komt voort uit corona. Aandacht in social media campagnes voor de contactmogelijkheden met de Inspectie hebben daartoe bijdragen.

De meldingen zijn centraal beoordeeld en uitgezet door een nieuw gevormde wijze van beoordeling, die vooralsnog 'triagetafel' is genoemd en die het snel inspelen op ontwikkelingen mogelijk maakt. In 69% van de meldingen was er aanleiding tot onderzoek. Verder wordt sinds begin mei, als de melder bekend is, achteraf ook bij de melder gecheckt of de werkgever ook daadwerkelijk maatregelen heeft genomen. Bij 93% van de reeds uitgevoerde interventies bij ruim 700 werkgevers, heeft de werkgever maatregelen getroffen. In veel gevallen is de interventie in eerste instantie telefonisch gebeurd, waarbij na uitvraag van de melder contact is gezocht met de werkgever en aanwijzingen zijn gegeven om te handelen. In de opvolging is beoordeeld of de werkgever dit adequaat heeft opgepakt, waarbij ook met de melder contact is gelegd om de werking in de praktijk vast te kunnen stellen. Waar nodig zijn bewijsstukken opgevraagd of is ter plaatse gecontroleerd.

Onderstaande grafieken laten de onderwerpen zien waarover informatie binnenkomt en waarop interventie plaatsvindt. Het betreft de situatie cumulatief t/m half juni 2020, waarbij onderscheid

¹ Kamerstukken II, 2019-2020, 35 300 XV, nr. 18; Brief regering; Jaarplan 2020 van de Inspectie SZW, 20 november 2019

is gemaakt tussen de domeinen Gezond & Veilig en Eerlijk Werk. In het cirkeldiagram staan de percentages vermeld en achter de onderwerpen in de legenda de absolute aantallen.

Om een idee te geven: onderwerpen op het domein Gezond & Veilig zijn bijvoorbeeld:

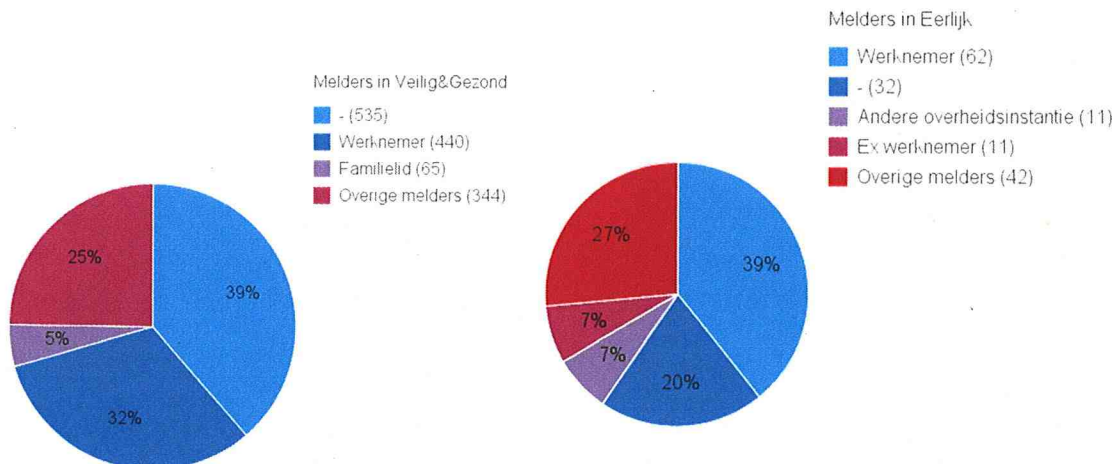
- 'zieke werknemers op de vloer',
- 'thuiswerken is niet toegestaan terwijl de werkzaamheden het wel toelaten',
- 'ik ben ziek maar ik moet toch werken'.

Op het vlak van eerlijk werk gaat het bijvoorbeeld om:

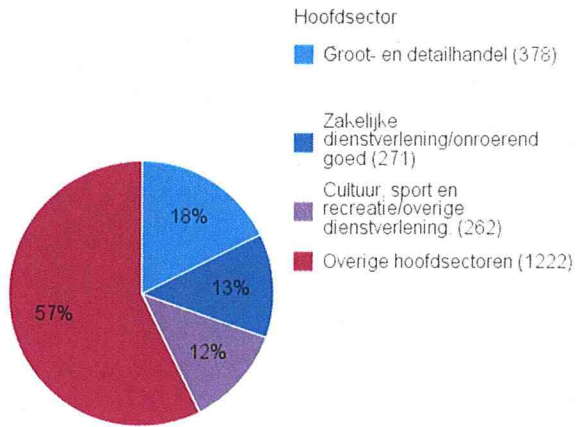
- 'ik moet verplicht verlofuren opnemen',
- 'mijn werkgever dreigt met ontslag'.

Bij eerlijk werk gaat het ook om meldingen waarbij er sprake is van een fraudecomponent. Het gaat om meldingen die op het werkterrein van ISZW liggen, maar die ook bestemd zijn voor collega-diensten. Voor de fraudecomponent geleiden we de melding door naar de collega-dienst.

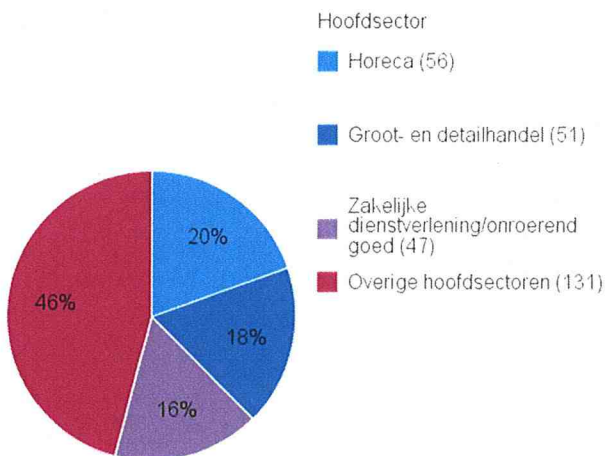
Onderstaande grafieken laten de melders cumulatief t/m half juni 2020 zien. Wanneer er "-" staat houdt dat in dat de melder anoniem is dan wel dat de relatie van de melder onbekend is. Onder overige melders verstaan we onder andere vakbonden.

De hoofdsector "Gezondheids- en welzijnzorg" is in de loop van juni uit de top 3 verdwenen en is vervangen door "Cultuur, sport en recreatie/overige dienstverlening". Subsectoren die vallen onder de top 3 van de hoofdsectoren zijn bijvoorbeeld: voor de Groot- en detailhandel; diverse winkels, supermarkten, groothandels, Zakelijke dienstverlening; uitzendbureaus, arbeidsbemiddeling, holdings, Cultuur, sport en recreatie/overige dienstverlening: kunst, musea, sport.

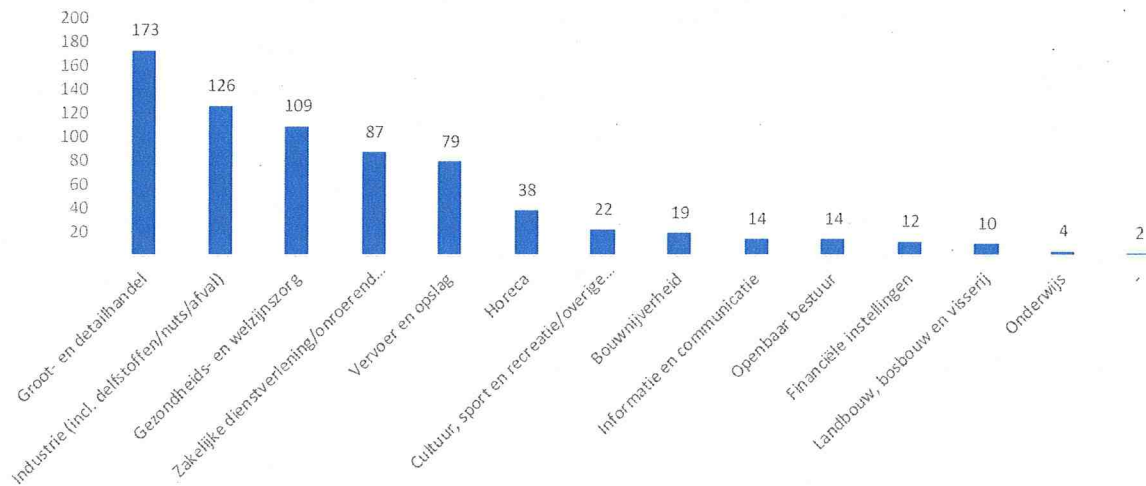

De verdeling over sectoren wisselt in de tijd. Onderstaande grafiek geeft inzicht in de hoofdsectoren van meldingen ontvangen in de eerste 3 weken van juni. Daaruit blijkt dat Horeca de grootste categorie is geworden.

Ook cumulatief, geeft onderstaand diagram de aantallen werkgevers per sector waar is geïntervenieerd tot half juni. Als de trend van de afgelopen weken doorzet, zal de kolom horeca de komende tijd naar links schuiven.

Sectoren geïnspecteerde werkgevers

Opgeschort: verbreding experiment gedifferentieerde aanpak ongevalsonderzoek

De Inspectie was voornemens, zoals gemeld in het jaarplan om in 2020 op meer uitgebreide schaal te experimenteren met een gedifferentieerde aanpak van ongevalsonderzoek. Vanwege corona is de opschaling van dit experiment, die op 1 april gepland was, opgeschort.

Bij deze aanpak worden, door middel van ongevalsonderzoek en het - voor een specifieke groep werkgevers - inzetten van alternatieve interventies, zoals het zelf onderzoeken van een ongeval en het opstellen van een verbeterrapportage, werkgevers gestimuleerd de veiligheid in hun bedrijf te verbeteren. In 2019 zijn verschillende alternatieven voor het reguliere ongevalsonderzoek onderzocht. Deze interventies hebben gemeen dat er een sterker preventief effect vanuit dient te gaan. Inspecteurs en bedrijven kijken breed naar de algemene veiligheidssituatie in een bedrijf en er worden maatregelen genomen om deze te verbeteren. De eerste resultaten van kwalitatief onderzoek naar deze interventies laten zien dat deze werkwijzen naar verwachting voor bepaalde groepen werkgevers effectiever zijn.

Indien mogelijk wordt in het najaar gestart met de verbreding van het experiment.

Inspecteren en Recherchen ter plekke: van nee, tenzij.. naar ja, mits..

In overeenstemming met de maatregelen van het kabinet om zoveel als mogelijk thuis te werken en de mobiliteit te beperken, heeft de Inspectie haar werkwijze een aantal keren aangepast.

Voor de Inspectie SZW kunnen tot nog toe de volgende fases worden onderscheiden.

1. Van 12 maart tot begin juni. Inspecteren en recherche-inzet op locatie werd gedaan bij spoedeisend ongevalsonderzoek en inzet ter bescherming van mensen in urgente situaties van arbeidsuitbuiting. Voor overige inspecties en recherche inzet op locatie: nee, tenzij. In deze periode is een specifieke corona RI&E voor de Inspectie tot stand gekomen en ter instemming voorgelegd aan de OR. Tevens zijn lopende onderzoeken zoveel als mogelijk afgerond en zijn alternatieve interventies toegepast.
2. Met ingang van 8 juni. Vanaf 8 juni hanteert de Inspectie ten aanzien van inspecteren en recherche-inzet op locatie: in alle gevallen wordt gewerkt op basis van de vastgestelde RI&E Corona, waar nodig aangevuld met aanvullende afspraken. De lijn is daarmee gewijzigd. Voor inspecteren en Recherchen geldt dat zij plaats kunnen vinden, mits gewerkt kan worden conform RI&E.
3. Voor werken op kantoor geldt tot 1 september onverkort 'nee, tenzij' vanwege het Rijksbeleid ten aanzien van Rijkskantoren. In verband met het mogelijk maken en ondersteunen van inspectiebezoeken en het researchewerk betekent dit het regelmatig toepassen van de 'tenzij'.

De corona handhavingsaanpak in relatie tot aanpak van infectieziektenbestrijding

De corona handhavingsaanpak van de Inspectie vloeit voort uit hoe Arbobeleid is ingebed in de aanpak van infectieziektenbestrijding.

- Sinds 2005 is door de ministeries van SZW en VWS overeengekomen dat de Arbo-invalshoek wordt ingebed in de aanpak van infectieziektebestrijding. Dit betekent dat het een invalshoek is die door deelname van specialisten onderdeel uitmaakt van het OMT en het Bestuurlijk overleg dat VWS op dit vlak organiseert. Voordeel hiervan is dat deze invalshoek daarmee expliciet wordt meegewogen. Immers in de eerste weken corona ontstond maatschappelijke discussie over de OMT samenstelling in relatie tot adviezen.
- Bij die afspraken van VWS/SZW is voorzien dat de verbinding van de infectieaanpak met wat bedrijven ten aanzien van de arbeidsomstandigheden moeten doen, via het kanaal van de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) loopt. Dit vanuit de gedachte: er komen uit een infectieaanpak adviezen voort en de werkgever dient die, conform de logica van de Arbeidsomstandighedenwetgeving (Arbowet), te betrekken in zijn RI&E en het Plan van Aanpak (PVA).
- Bij de successievelijk door het kabinet sinds 12 maart genomen corona maatregelen is door de Inspectie nagaan of die een rechtstreekse norm of te handhaven opdracht op grond van de Arbowet betekenen. Uit deze analyse is komen vast staan dat er geen adviezen of richtlijnen waren die rechtstreekse werking onder de Arbowet zouden hebben.
- De analyse van de handhavingmogelijkheden bevestigde het beeld dat artikel 3 en artikel 5 van de Arbowet (inzake RI&E en PVA) de belangrijkste aangrijpingspunten zijn voor de Inspectie. Tevens is bezien wat de rol en mogelijkheid zijn om de Arbowetgeving op het terrein van biologische agentia voor handhaving toe te passen (afdeling 9 hoofdstuk 4 Arbobesluit). Deze regelgeving gaat uit van blootstelling aan biologische agentia die kan optreden ten gevolge van de aard van het werk (aard van het werkproces, werkzaamheden). Deze bepalingen zien daarmee wel op situaties in bijvoorbeeld laboratoria, maar zijn niet van toepassing in willekeurige bedrijven waar door het aanwezig zijn van corona in Nederland, daarmee ook een infectierisico bestaat. Deze staande interpretatie is in Coronatijd herbevestigd.
- Daarmee is tot een handhavingsaanpak gekomen. Omdat het dus niet handhaving op basis van specifieke coronabepalingen betreft, maar toepassing van bestaande bepalingen die ook zien op risico's zoals coronabesmetting, is op de site van de Inspectie hierover een toelichtende tekst geplaatst om voor bedrijven helderheid te scheppen².
- Tevens kwam daarmee vast te staan dat het ook wenselijk is om de doorwerking van de infectiebestrijdingsmaatregelen van een directe vertaling in de Arbowet te voorzien. Concreet betreft dit uitbreiding van artikel 28 van de Arbowet om bij onvoldoende maatregelen het werk van een afdeling of bedrijf stil te kunnen leggen en aanverwante aanpassingen in het Arbobesluit. Het is van belang dat een pandemiebepaling wordt geïntroduceerd in het Arbobesluit zodat de mogelijkheden tot ingrijpen bij zware overtredingen die gerelateerd zijn aan de pandemie-aanpak worden vergroot middels stilleggingen en toepassing bestuursdwang. Dit gaat om situaties waarin werkgevers in ernstige mate niet de noodzakelijke maatregelen treffen die nodig zijn om de kans op besmetting met COVID19 te voorkomen of te beperken.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Werkgevers (zoals ook ziekenhuizen) zijn verantwoordelijk om conform de arbeidshygiënische strategie te werken. Dit gaat volgens de volgorde bronafscherming (bijv. werkprocessen anders inrichten), collectieve technische en organisatorische maatregelen (zoals ventilatie, onderdruk, afstandsmatregelen, schermen plaatsen). Pas wanneer dit geen of geen afdoende bescherming biedt worden persoonlijke beschermingsmiddelen ingezet.

De werkgever is verplicht om alle inspanningen te richten op het verkrijgen van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen. Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) moeten een

² Zie inspectiewebsite: <https://www.inspectieszw.nl/onderwerpen/toezicht-inspectie-szw-op-coronamaatregelen>

conformiteitsbeoordelingsprocedure doorlopen. PBM's dienen te voldoen aan de relevante Europese verordeningen en dus van CE-markering te zijn voorzien. Of ze dienen te worden getoetst volgens de procedure conform EU Aanbeveling 2020/403, om zo de benodigde bescherming van werkenden te kunnen bieden.

Vanwege schaarste aan PBM's is door het Landelijk Consortium Hulpmiddelen voorzien in inkoop, testen en distributie van PBM's aan de zorg³. De tijdelijke situatie waarbij RIVM de testen ingevolge 2020/403 uitvoert en de Inspectie SZW de RIVM richtlijnen voor gebruik van PBM's hanteerde bij haar toezichtswerkzaamheden wordt per eind juli beëindigd. Beoordelingen ingevolge 2020/403 vinden dan plaats onder verantwoordelijkheid van Inspectie SZW. PBM's die vanaf dat moment op de markt worden gebracht (geïmporteerd) zullen vanaf dat moment conform de Warenwet een conformiteitsbeoordelingsprocedure moeten hebben doorlopen (en dus voorzien zijn van een CE-markering) of voldoen aan de eisen van de tijdelijke EU Aanbeveling 2020/403.

Corona catalogus kan versneld worden getoetst

Om te zorgen dat bedrijven structureel de coronamaatregelen borgen is aansluiting nodig met de Arboregelgeving. Daartoe moeten werkgevers een vertaling en uitwerking maken van generieke protocollen naar hun risico-inventarisatie en evaluatie. Deze aansluiting kan ook gemaakt worden door (een addendum op) een Arbocatalogus, die getoetst wordt door de Inspectie SZW. De Inspectie heeft het proces drastisch ingekort zodat een toets niet binnen twaalf weken maar binnen vijf werkdagen plaatsvindt. Tot nog toe maakt of overweegt een beperkt aantal sectoren een catalogus.

Aanbevelingen Aanjaagteam bescherming Arbeidsmigranten

De Inspectie neemt actief deel aan het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten onder leiding van Emile Roemer. De aanbevelingen zijn voorzien van een kabinetsreactie die op 3 juli naar uw kamer is verzonden⁴. De aanbevelingen benadrukken de noodzaak om te komen tot structureel betere bescherming van arbeidsmigranten tegen oneerlijk, ongezond en onveilig werk. In de Staat van eerlijk werk is eerder op de risico's van oneerlijk werk bij arbeidsmigranten gewezen⁵.

Voor structurele verbeteringen zijn structurele maatregelen nodig omdat bestaande prikkelstructuren grootschalige misstanden anders in stand houden. Dit laat onverlet dat binnen de bestaande structuren op korte termijn een aantal maatregelen op operationeel niveau worden genomen.

- meldingen van of over arbeidsmigranten hebben prioriteit bij de beoordeling op de triagetafel en die beoordeling leidt in beginsel tot een controle ter plaatse.
- de Inspectie SZW verdiept de informatiepositie over arbeidsmigranten en risicovolle sectoren en bedrijven. Dit gebeurt door gegevens- en bestandsanalyses en 400 gesprekken met arbeidsmigranten op hun woonlocaties. De Inspectie heeft een handelingskader opgezet en streeft ernaar dit gezamenlijk verder te brengen met veiligheidsregio's en anderen, zodat de meest bij een concrete situatie passende interventie kan worden ingezet. Zeker nu de problematiek rond besmettingen niet alleen afhankelijk is van werkomstandigheden maar ook samenhangt met vervoer en de woonsituatie.
- Op grond van de informatiepositie werkt de Inspectie conform het Aanjaagteam aan een actieve aanpak rond 3 sectoren en 4 regio's. Het betreft een actieve aanpak rond glastuinbouw in het Westland, open teelten in Noord-Limburg, distributiecentra in Brabant en de vleesverwerkende industrie met name ook op de Veluwe en in de Achterhoek. Met de problematiek rondom slachthuizen is deze aanpak in afstemming met betrokken veiligheidsregio's, de NVWA en GGD'en al het meest vergevorderd. De Inspectie voert ook de komende periode actieve inspecties uit bij slachthuizen, gebruik makend van informatie van NVWA en andere partijen.

³ Kamerstukken II, 2019-2020, kenmerk 1675769-204341-PG; COVID-19 Update stand van zaken, 15 april 2020

⁴ Brief van de minister van SZW "Eerste aanbevelingen Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten", 11 juni 2020.

⁵ <https://www.inspectieszw.nl/publicaties/rapporten/2019/10/07/staat-van-eerlijk-werk-2019---risicos-aan-de-onderkant-van-de-arbeidsmarkt>

- De Inspectie SZW acteert waar het gaat om risico's op de werkvloer en alerteert waar sprake is van achterliggende risico's op het gebied van huisvesting, vervoer en zorg. Speciaal ten tijde van deze coronapandemie is informatie over besmettingen cruciaal.

Fraude met subsidies is een groter risico dan in IRA, OMA, MJP

In 2018 is de Inspectiebrede risico-analyse (IRA) en Omgevingsanalyse (OMA) uitgevoerd en benut bij totstandkoming van de Meerjarenprogrammering (MJP) 2019-2022⁶.

In 2020 vindt een tussenstap plaats, een mid-term review die betrokken wordt in de afwegingen voor de laatste 2 jaren van het MJP, 2021 en 2022. Vaststaat dat de sterke toename van subsidiestromen, met name NOW en Tozo, reeds bij gelijkblijvende kans op fraude voor een sterke vergroting van het risico zorgt doordat de omvang van de subsidiestroom (sterk) toeneemt.

Vanwege de extreme en zeer uitzonderlijke omstandigheden halverwege maart en de zeer hoge onzekerheid over de toen toekomstige ontwikkelingen, is bij totstandkoming van de regeling door kabinet en parlement in het volle bewustzijn van de zeer aanzienlijke risico's voor misbruik en oneigenlijk gebruik afgewogen dat het belang om bedrijven en werknemers snel en efficiënt te ondersteunen veel groter is dan het voorkomen van de misbruik en oneigenlijk gebruik (m&o) risico's. De m&o risico's hebben te maken met de bijzondere aard van de regeling die op zeer korte termijn tot stand is gebracht door het kabinet en zich met name richt op snelle ondersteuning van zeer grote aantallen bedrijven en via hen zelfstandigen en werknemers.

Deze gerechtvaardigde maatschappelijke keuzes betekenen uiteraard niet dat m&o daarmee gelegitimeerd zou zijn en laat dus onverlet dat opsporing en toezicht een rol hebben.

Uitgangspunt bij de beheersmaatregelen is dat de aanvrager die een beroep op de regeling doet, zelf verantwoordelijk is voor de informatie die hij bij zijn aanvraag verstrekt en voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de aanvraag. De Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Wet SUWI) en het daarmee beoogd integraal overheidsoptreden om fraude te voorkomen en bestrijden, regelt samenwerking en mogelijkheden tot gegevensuitwisseling tussen diverse overheidsdiensten, zoals UWV, Belastingdienst en de Inspectie SZW. Naar aanleiding van gedeelde analyses en verkregen informatie kunnen voorschotten worden opgeschort en reeds verleende subsidies geheel of gedeeltelijk worden teruggevorderd. Daarnaast kent de NOW-regeling bijvoorbeeld de mogelijkheid om toezichthouders aan te wijzen en kan, als ultimatum remedium, opsporing als instrument tegen grootschalige of georganiseerde fraude worden ingezet.

De Inspectie heeft daarom samen met Openbaar Ministerie, FIOD, Belastingdienst en UWV een aanpak opgezet met het oog op fraudebestrijding rond deze regelingen met een focus op georganiseerde fraude en overzicht op basis van data-analyse. Eerste resultaten van de aanpak zullen in het najaar worden gerapporteerd.

De mid-term review leidt tot de noodzaak dit verhoogde risico mee te wegen in (het bijstellen van) de programmering voor zowel 2020 als 2021.

Boeterapporten

Kort na 12 maart is besloten op welke wijze opgemaakte boeterapporten worden verstuurd naar de overtreder en de boeteoplegger. Hierna wordt een boetekennisgeving opgemaakt, waarop de overtreder een zienswijze kan indienen. Gecommuniceerd is dat aangevoerde omstandigheden ivm de coronacrisis worden meegewogen bij de bepaling van de boetebeschikking.

In verband met corona is boeteoplegging aanvankelijk enige tijd aangehouden. Met het van het slot gaan van de samenleving, is ook boeteoplegging hervat.

⁶ <https://www.inspectieszw.nl/publicaties/jaarplannen/2018/11/15/meerjarenplan-2019-2022>

Bedrijven met betalingsproblemen door Corona

Bedrijven die vanwege de coronacrisis niet aan hun lopende betalingsverplichtingen als gevolg van een eerdere boete kunnen voldoen, kunnen bij de Inspectie een beroep doen op verminderde draagkracht. Dit betreft circa 100 bedrijven.

Bedrijfsvoering en uitbreiding

Corona raakt alle aspecten van het werk. Naast de impact op thuiswerken, heeft het ook gevolgen voor het gebruik van dienstauto's, elektronische hulpmiddelen, tolkentelefoon en hoe die veilig te gebruiken met meerdere personen en uiteraard persoonlijke beschermingsmiddelen voor Inspectiemedewerkers zelf.

Conform het regeerakkoord wordt de inspectieketen versterkt. Voor de Inspectie SZW betekent dit uitbreiding van circa 1150 fte in 2017 naar circa 1550 fte in 2022. Begin 2020 lag de uitbreiding op schema, zie het jaarverslag 2019. Werving, selectie, opleiding en praktijkbegeleiding zijn aangepast nav Corona. Zo is in rap tempo overgeschakeld naar opleiden via elektronische weg. Ondanks de aanpassingen is er tijdelijke vertraging opgetreden die voor zover mogelijk later in 2020 of 2021 wordt geredresseerd.

Herprogrammering 2020

De impact van de actuele ontwikkelingen op de jaarplanning is aanzienlijk en nog met onzekerheden omgeven.

1. Zoals beschreven heeft de keuze om voor het thema corona in bedrijven actief meldingen en informatie uit te vragen een grote impact op de werkzaamheden. Zowel voor wat betreft gezond en veilig werk, eerlijk werk als opsporing. Ook de weerslag daarvan in cijfers en indicatoren, zoals aantallen (her)inspecties, handhavingspercentages en ICF indicatoren wordt gemonitord.
2. Rond arbeidsmigranten is de problematiek die de Staat van Eerlijk werk aankaartte, zichtbaarder. De aanbevelingen van het aanjaagteam en de focus op 3 sectoren en 4 regio's betekent een verschuiving in de programmering van 2020 en mogelijk daarna.

Meer concreet betekent dit het volgende:

- Er is een belangrijke categorie werkzaamheden toegevoegd die neerkomt op het vormen van een bron van informatie (via ontvangen meldingen en eigen bevraging van arbeidsmigranten) en interventies in relatie tot COVID-19 en werk. Dit is een zich ontwikkelend proces dat ook gevolgen heeft voor de cijfermatige weerslag. In aantallen interventies en (her)inspecties, handhavingspercentages en de verhouding waarin capaciteit nodig is voor processen als ongevalsonderzoek, op preventie gerichte inspecties, overige interventies etc. De ontwikkeling in die verhoudingen, zoals de ICF indicatoren (actief/reactief, BRZO dekking, informatie gestuurd werken en dekkingpercentage eerlijk) wordt gemonitord. Daarbij wordt ook gekeken of en welke impact het met voorrang behandelen van COVID-19 gerelateerde meldingen heeft (gehad) op de behandeling van de andere meldingen. Voorlopige verwachting is dat de indicatoren voor eerlijk werk (doelwaarde 2022), BRZO (doelwaarde 2020) en Informatie gestuurd werken (doelwaarde 2022) onverminderd relevant zijn en niet in belangrijke mate worden geraakt en dat de indicator voor actief/reactief (doelwaarde 2020) wel in belangrijke mate wordt beïnvloed door de nieuwe categorie werkzaamheden rond Corona en niet meer adequaat de werkzaamheden beschrijft. Doel is met monitoring dit effect inzichtelijk te maken.
- Tijdens de periode dat veel thuis is gewerkt, is de focus op afronding van lopende zaken en administratieve afronding van boeterapporten gelegd. Daardoor is een flink deel van het 'onderhanden werk' afgerond. De precieze invloed op het totaal aantal zaken in 2020 is nog onbekend. Door de versnelde administratieve afhandeling zou dit totaal kunnen toenemen. Tegelijk is het aantal nieuwe ongevalsonderzoeken gedaald in de periode maart –mei 2020, waarbij de ontwikkeling, ook van de economische activiteit in de rest van het jaar bepalend zal zijn voor het totaal. Doordat in die periode minder vaak ter plekke is geïnspecteerd, zal naar verwachting het aantal geconstateerde wetsovertredingen procentueel minder zijn dan

voorheen. De uiteindelijke impact op indicatoren als handhaving bij eerste inspectie, herinspecties en de inspectiedekking is nu nog onbekend. Naar het zich laat aanzien zal in diverse cijferreeksen dus een cesuur optreden die zonder nadere analyse moeilijk te duiden is. Om die reden wordt ten behoeve van verantwoording en het trekken van lessen, die analyse gestart.

- COVID-19 leidt tot een aantal thema's waar in het vervolg van 2020 de nadruk op zal liggen; thema's die programma-overstijgend zijn en waaraan elk van de 17 programma's van de Inspectie zijn eigen bijdrage levert. Dit kan ook leiden tot herprioritering binnen en tussen de programma's. Deze thema's zijn werkenden met een kwetsbare arbeidsmarktpositie en arbeidsmigranten in het bijzonder, aandacht voor COVID-19 op de arbeidsplaats en in de RI&E, beroepen en sectoren die onder bijzondere druk stonden en staan.
- Bekende problemen⁷ zijn zichtbaarder gemaakt en pregnanter geworden, met name ten aanzien van de kwetsbaarheid van de arbeidsmarktpositie van werkenden met een laag loon, flexibel arbeidscontract en zzp'ers met een slechte financiële positie. Arbeidsmigranten zijn daarbij extra kwetsbaar vanwege de taalbarrière en afhankelijkheid van onderkomen. Omdat deze mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie vatbaarder zijn voor alle arbeidsrisico's (veilig, gezond, eerlijk werk en bestaanszekerheid) is dit een onderwerp dat in alle programma's speelt. Zo leiden de aanbevelingen van het aanjaagteam arbeidsmigranten tot herprogrammering. Door de focus op 3 sectoren (vleesverwerkers, distributiecentra, land- en tuinbouw) en 4 regio's (Westland, West- en Midden Brabant, Noord- en Midden Limburg en rond de Betuwe en Veluwe) zullen logischerwijs de eerder bepaalde prioriteiten binnen de lopende programma's opnieuw worden gewogen. Het programma Industriële arbeid focust daardoor bijvoorbeeld zwaarder op de vleessector dan eerder voorzien. Hetzelfde geldt voor het programma Agrarisch en groen dat een andere focus legt dan in het jaarplan voorzien. Vanwege de samenloop met vervoer en huisvesting zal extra aandacht zijn voor het organiseren van samenwerking met relevante partners (NVWA, politie, gemeenten, veiligheidsregio's). In het najaar zal deze herprogrammering resulteren in beter inzicht in welke voorgenomen activiteiten daarmee in 2020 niet uitgevoerd worden.
- Daarnaast zijn stevige inspanningen gepleegd om de positie van de protocollen ten opzichte van de Arboret te verduidelijken, om corona catalogi versneld te kunnen toetsen en om duidelijke bevoegdheden (last, boete, stillegging) in de tijdelijke wetgeving op te nemen. De programma's gaan nadrukkelijk aandacht besteden aan de inventarisatie van COVID-19 risico's in de RI&E en de maatregelen daaromtrent in het plan van aanpak. Vooral in die sectoren en bij die beroepen waar het moeilijk is om 1,5 meter afstand te houden.
- De aandacht bij het opsporingswerk voor de NOW gaat tot relatief minder aandacht leiden voor recherche op andere onderwerpen.
- Door corona zijn in de eerste helft van 2020 monitoringsbezoeken voor zowel veilig en gezond werk als voor eerlijk werk in veel mindere mate mogelijk geweest. De monitoringgegevens zijn van belang om een objectief beeld te verkrijgen, onder meer van de omvang en aard van eerlijk werk in Nederland en van kenmerken van werkgevers die de wetten niet naleven. In de tweede helft van het jaar zal er daarom meer nadruk op monitoring komen.

Indien de ontwikkelingen daartoe nopen, zal in het najaar opnieuw bijstelling plaatsvinden.

⁷ Staat van eerlijk werk, Staat van arbeidsveiligheid.